

Rust en Drukke in het Vechtdal

Nieuwe kansen voor natuur en recreatie

*Een gezamenlijke visie op hoofdlijnen met kaartbeeld
- als bouwsteen voor het masterplan Ruimte voor de Vecht -
van:*

*Groen Overleg Platform De Koppel te Hardenberg
Initiatiefgroep IJssel- Vechtdelta te Dalfsen-Zwolle
KNNV afdeling Zwolle
Staatsbosbeheer
Vereniging Natuur en Milieu De Vechtstreek te Ommen
Vrienden van Dalfsen*

Rust en Drukke en in het Vechtdal

Nieuwe kansen voor recreatie en natuur

Auteurs: H. Kuijper en L. Oudejans

*Rust en Drukke is tot stand gekomen met medewerking van:
Groen Overleg Platform De Koppel te Hardenberg
Initiatiefgroep IJssel- Vechtdelta te Dalftsen-Zwolle
KNNV afdeling Zwolle
Staatsbosbeheer
Vereniging Natuur en Milieu De Vechtstreek te Ommen
Vrienden van Dalftsen*

*Fotografie:
H. Kuijper en J. Poffers*

September 2009

***Rust en drukte zijn uitersten.
De uitdaging is kansen te zien waar zij met elkaar verbonden kunnen worden.***

Rust en ...

Drukke ...

... zien te verbinden

Inhoud

<i>1. De uitdaging</i>	<i>blz. 5 - 6</i>
<i>2. Natuurwaarden als basis voor het Vechtgebied</i>	<i>blz. 7 - 8</i>
<i>3. Kansenkaart voor natuur en recreatie</i>	<i>blz. 9 - 10</i>
<i>4. Nieuwe kansen voor natuur en recreatie</i>	<i>blz. 11 - 13</i>
 <i>Voorbeelden van kansen:</i>	
<i>In en nabij de steden aan de rivier</i>	<i>blz. 14 – 15</i>
<i>In de open gebieden</i>	<i>blz. 16</i>
<i>Bij de sterlocaties (*)</i>	<i>blz. 17</i>
<i>In de bos en natuurgebieden</i>	<i>blz. 18</i>
<i>Bij de natuurparels</i>	<i>blz. 19</i>
 <i>Dankwoord</i>	 <i>blz. 20</i>
 <i>Bijlage 1 : Historie</i>	 <i>blz. 21</i>
<i>Bijlage 2 : Landschap en Natuur</i>	<i>blz. 22 - 23</i>
<i>Bijlage 3 : Natuurkwaliteiten en rust</i>	<i>blz. 24 - 26</i>
<i>Bijlage 4 : Recreatie</i>	<i>blz. 27 – 29</i>
<i>Bijlage 5 : Kaart Rust en Drukke</i>	<i>blz. 30</i>

1. *De uitdaging*

Het Vechtgebied is landschappelijk, qua natuur en cultuurhistorie één geheel en met een bijzonder waardevolle eigen identiteit. Belangrijk onderdeel hiervan vormen de kronkelende rivier, het open rivierdal met de aangrenzende uitgestrekte bos- en natuurgebieden, de stuwwallen, landgoederen met fraaie kastelen en havezaten, brinkdorpen met typische boerderijvormen met essen, weilanden en akkers en een afwisseling van open en meer besloten kleinschalige landschappen. Door deze kwaliteiten, haar ruimte en rust, behoort het Vechtdal tot één van de belangrijkste natuurgebieden van ons land.

Op basis van dit groene palet is het gebied van oudsher in trek voor wonen, werken en recreëren. Het gebied profileert zich als een bij uitstek groene vakantie regio vooral gericht op de rust en ruimte zoekende recreant.

De overheden in het Overijsselse Vechtdal versterken en breiden de groene kwaliteiten van het gebied uit. Dat doen zij door het realiseren van de EHS en duurzaam veiligstellen van de natuurdoelen in het Natura 2000- gebied Vecht en Beneden Regge.

Onlangs hebben provincie, waterschappen, gemeenten en terreinbeheerders samen met maatschappelijke organisaties, een masterplan Ruimte voor de Vecht ontwikkeld. Het masterplan is een bouwsteen voor de programmering Ruimte voor de Vecht.

Doel is de waterveiligheid in het gebied te verhogen. De Vecht moet in de toekomst zowel meer water kunnen bergen als afvoeren om het Vechtgebied veilig te houden.

De uitdaging van Ruimte voor de Vecht is om waterveiligheid te koppelen aan ruimtelijke kwaliteiten voor natuur en landschap, recreatie en landbouw. Het gebied kan daardoor ook sociaal en economisch worden versterkt.

Als leidraad voor de visie Ruimte voor de Vecht zijn 5 richtinggevend bestuurlijke uitspraken van belang.

1. **Ga voor de volle winst van de levende rivier.** Betreft de inrichting tot een halfnatuurlijke laagland rivier, waardoor de rivier meer ruimte krijgt en de waterveiligheid wordt verhoogd.
2. **Maak en behoud het winterbed als grote open ruimte voor de functies landbouw, natuur, recreatie en landschap.** Het open rivierdallandschap moet mogelijkheden bieden om de functies te verbinden. Dat vergt innoverende technieken en goede inpassing voor landbouw en natuur, zonder de belangen uit het oog te verliezen.
3. **Maak de rivier de voorkant van het Vechtdal.** De Vecht kan een verbindende schakel zijn voor wonen, werken recreëren. Op goed gekozen locaties kan de Vecht toegankelijker worden, waardoor bewoners en bezoekers de Vecht meer kunnen beleven.
4. **Organiseer de bezoekersstromen.** Diverse doelgroepen hebben verschillende wensen. Het is denkbaar om zones te maken, waarbij recreanten en toeristen de ruimte krijgen en andere delen waar rust en natuur extra kansen krijgen.
5. **Maak de Vecht manifest.** De rivier en het Vechtdal hebben een rijke historie die mensen, plaatsen en verhalen met elkaar verbindt. De vermarkting van deze identiteit is belangrijk.

Als bestuurlijk uitgangspunt hebben de overheden er voor gekozen om de Vecht als halfnatuurlijke laaglandrivier in te richten. Dat betekent dat de huidige rivier er op termijn natuurlijker uit komt te zien. Dit voegt een extra kwaliteitsimpuls toe aan het landschap en natuur. En daarmee wordt de belevingswaarde van het gebied sterk vergroot. Dat betekent rust en ruimte in een natuurlijke omgeving. Dat versterkt het gekozen profiel als groene regio. Dat biedt nieuwe kansen voor natuur, maar óók voor recreatie, vooral voor vernieuwende en andere vormen van natuur- en recreatiebeleving die inspelen op en passen bij deze halfnatuurlijke laaglandrivier. Daarmee kan het Vechtdal zich in natuur- en recreatieve beleving beter onderscheiden van andere regio's, en kan de recreatie zo worden georganiseerd dat het kind niet met het badwater wordt weggegooid.

Het gaat om een nieuwe kwaliteit voor het Vechtdal, die ook uitnodigt tot nieuwe samenwerkingsverbanden. Een kwaliteit die vraagt om partnerschap en oplossingsgericht denken en doen.

De gezamenlijke natuur- en milieuorganisaties in het Overijsselse Vechtdal, te weten Groen Overleg Platform De Koppel te Hardenberg, Initiatiefgroep IJssel-Vechtdelta te Dalfsen-Zwolle, KNNV afdeling Zwolle, Staatsbosbeheer, Vereniging Natuur en Milieu De Vechstreek te Ommen en de Vrienden van Dalfsen, willen een wezenlijke bijdrage leveren aan dit streven van de overheden. Zij willen een aantal belangrijke statements uit het Masterplan Ruimte voor de Vecht mede helpen realiseren. Te weten:

- *Ga voor de volle winst van de levende rivier.*
- *Organiseer de bezoekersstromen*
- *Maak de rivier de voorkant van het Vechtdal*
- *Maak en behoud het winterbed als grote open ruimte voor functies landbouw, natuur, recreatie en landschap.*

Vanuit de invalshoek “kansen zien en nieuwe ontwikkelingen scheppen die natuur en recreatie versterken”, hebben wij een visie en kanskaart Rust en Drukte opgesteld.

Onze visie is geen integrale visie, maar dient als bouwsteen voor de verdere programmering van Ruimte voor de Vecht.

Als verenigde natuurorganisaties langs de Vecht zetten we ons in deze visie vooral in voor herstel biodiversiteit, maar met een open oog voor de belangen van de recreatie en de landbouw.

Wij vragen in onze visie aandacht voor het feit dat de factor rust voor een belangrijk deel bepalend is voor het bereiken van de gewenste faunistische natuurkwaliteiten. Dit gegeven vraagt een zorgvuldige zonering en opvang en geleiding van de bezoekers in de kwetsbare gebiedsdelen.

We hebben bewust de keuze gemaakt om de kansen en ontwikkelingen voor natuur en recreatie te belichten, omdat dit naar onze mening de meeste perspectieven biedt. Immers dienen ecologie en economie veel sterker bondgenoot van elkaar te zijn om de gestelde doelen te kunnen realiseren.

Daarom vragen wij aan de overheden:

- ***De visie en kaart Rust en Drukte uitdrukkelijk mee te nemen in de verdere planning en ontwikkelingen van projecten van Ruimte voor de Vecht.***
- ***De natuur- en milieugroepen - op basis van hun (lokale) kennis en expertise – nauw te betrekken bij de voorbereidingen en uitwerking van (lokale) projecten Ruimte voor de Vecht.***
- ***Ruimte voor concrete experimenten, die bijdragen aan herstel rivierdynamiek en biodiversiteit met de daarbij behorende processen en organismen.***

Wat mogen de overheden van ons verwachten:

- ***Een professionele samenwerkende partner***
- ***Inbreng specifieke gebiedskennis***
- ***Integrale blik***
- ***Oplossingsgerichte houding***

2. *Natuurwaarden als basis voor het Vechtdal*

Het Vechtdal is als een parelsnoer van natuurgebieden te beschouwen. Zo zijn er de reservaten met bijzonder bloemrijke stroomdalgraslanden en sleedoorn- en jeneverbesstruwelen. Veel van deze gebieden zijn omsloten door voormalige Vechtarmen, vaak met open water, danwel geheel verland. Andere delen zijn als bloemrijk hooiland in beheer. De rivierduingebieden zijn vanuit cultuurhistorie bekend als “Koelanden”, die dankzij continue extensieve begrazing nog vrijwel intact zijn. Dit is uniek voor Nederland. Fraaie voorbeelden zijn o.a. Junner Koeland, Arriër Koeland, Stekkenkamp en Prathoek.

In de goed ontwikkelde stroomdalgraslanden springt gedurende de zomermaanden de helder roze steenanjer in het oog; het beeldmerk voor het Vechtdal. Ook wilde – en grote tijm, geel walstro, grasklokje maken het geheel zeer kleurrijk, vaak geconcentreerd op de bulten van de zeldzame gele weidemier, omdat daar de verzuring minder vat op heeft gehad. Kenmerkend in deze gebieden zijn tevens wulp, waterral, grauwe klauwier, roodborsttapuit en das. Voor deze soorten, is rust van essentieel belang

In de zandige rivierdalmilieus ontbreekt ook de knoflookpad niet. Deze soort bevindt zich bij gebrek aan goede voortplantingswateren, in de gevarezone.

De rijke flora in het Vechtdal heeft direct haar invloed op de insectenfauna en hieraan verbonden voedselketens ten behoeve van tal van zoogdier- en vogelsoorten.

Het rivierdal met aangrenzende grote bos- en heidegebieden en landgoederen, zijn de leefgebieden van o.a. ree, das, boom- en steenmarter en vele vleermuissoorten. Ook vogelsoorten als raaf, havik, wulp, grauwe klauwier en nachtzwaluw komen voor. Het zijn allen soorten die verstoringgevoelig zijn.

In het doortrekseizoen zijn de rivier zelf en de aangrenzende uiterwaarden van belang voor overwinterende, doortrekkende en pleisterende steltlopers als grutto, wulp en oeverloper, en watervogels als zomertaling, wintertaling, kraakeend en dodaars. Voor veel van deze vogels is het Vechtdal een onmisbare stepping-stone op een veel langere trekweg van broed- naar overwinteringsgebied vice versa. Het zijn allen soorten die verstoringgevoelig zijn. Dat betekent dat recreatie(toer)vaart bovenstrooms van de brug in Ommen haaks staat op deze natuurwaarden. In beperkte mate zijn rustige vormen van waterrecreatie, zoals kano en zomp, inpasbaar.

De “traditionele” reservaten dienen op dit moment in belangrijke mate als zaad- en genenbron. Van hieruit vindt (mede) de verspreiding van soorten plaats naar de aangrenzende nieuw te vormen natuurgebieden. Andere robuuste parels vormen de boskernen en landgoederen, die deels buiten het huidige winterbed van de Vecht liggen, maar ecologisch volledig deel uitmaken van dit Vechtdal. Het betreffen diverse bostypen met Jeneverbesstruwelen, vochtige – en droge heiden, vennen en stuifzanden.

Veel van de natuurwaarden zijn door allerlei oorzaken (o.a. verzuring, vermesting, verdroging versnippering, verandering in waterkwaliteit en waterkwantiteit)) verloren gegaan of worden in hun voortbestaan bedreigd.

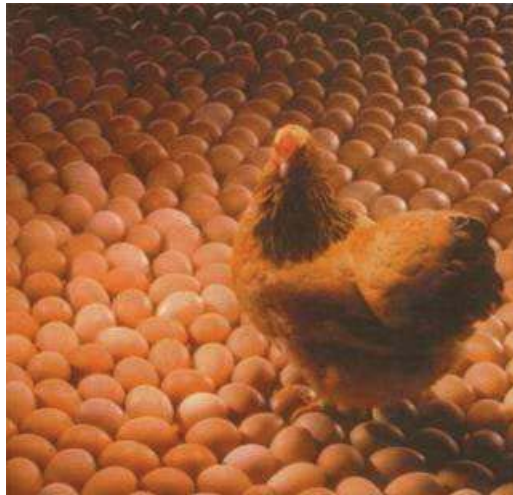
Het beleid van de overheden – waaronder Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en Natura 2000 – is er op gericht de natuurparels in het Vecht- en Reggedal duurzaam te behouden en de ontbrekende schakels in het parelsnoer te herstellen en met elkaar te verbinden en te

ontwikkelen tot natuurgebieden. Deze ontbrekende en nog te ontwikkelen natuurschakels, zijn momenteel nog agrarische gronden.

Het is voor onze samenleving (en vooral de jeugd) van groot belang om mogelijkheden te krijgen kennis te maken met natuur, natuurbeleving en natuurverwondering. Immers: onbekend maakt onbemind

Inmiddels zijn ook al een aantal nieuwe gebieden ingericht, waar de Vecht een andere loop heeft gekregen. Processen als aanzanden, erosie en sedimentatie en de daaraan gekoppelde flora en fauna zijn volop waar te nemen. Holenbroeders als IJsvogel en Oeverzwaluw maken dankbaar gebruik van de nieuw gevormde steile rivierwanden

Kortom: laten we ons bewust zijn van de bijzondere natuurwaarden van het Vechtgebied, en voorkomen dat met nieuwe ontwikkelingen hoe goed bedoeld ook, de kip met de gouden eieren wordt geslacht.

Natuurwaarden in het Vechtdal worden in hoge mate bepaald door bodemopbouw, rivierdynamiek en menselijke invloed.

De Vecht is een regenrivier, die zich in een breed oerdal een weg heeft gebaand door een palet aan vooral zandige bodemtypen: kenmerkende ijzerhoudende zanden, stuifzanden, maar ook meer benedenstrooms klei-/leemlagen. Door de eeuwen heen heeft ze haar loop geregeld verlegd. Een scala aan kronkelwaarden, geulen, richels, dode armen zijn daarvan nog de stille getuigen.

Van oorsprong maakte het Vechtdal onderdeel uit van een hoog dynamisch riviersysteem, waarbinnen flora en fauna een hoge mate aan biodiversiteit hadden. Belangrijke keerpunten in het natuurlijke watersysteem zijn drastisch veranderingen bij de (veen)ontginningen van de woeste gronden aan weerszijden van de Vecht en de kanalisatie begin 1900. Door deze ingrepen zijn vooral de rivierdynamiek en de daaraan gekoppelde kenmerkende flora en fauna op veel plaatsen in en langs de Vecht verloren gegaan. Ondanks deze ingrepen zijn nog heel bijzondere terreinen met kenmerkende planten en dieren bewaard gebleven.

In het kader van Ruimte voor de Vecht wordt inmiddels volop gewerkt aan het herstel van de verloren rivierdynamiek, die essentieel is voor duurzame instandhouding van de natuurwaarden in het Vechtdal. Het herstel van de rivierdynamiek brengt processen terug die samenhangen met perioden met veel en weinig water, die kenmerkend zijn voor een regenrivier, met de daarbij behorende processen van erosie, sedimentatie en aanzanding.

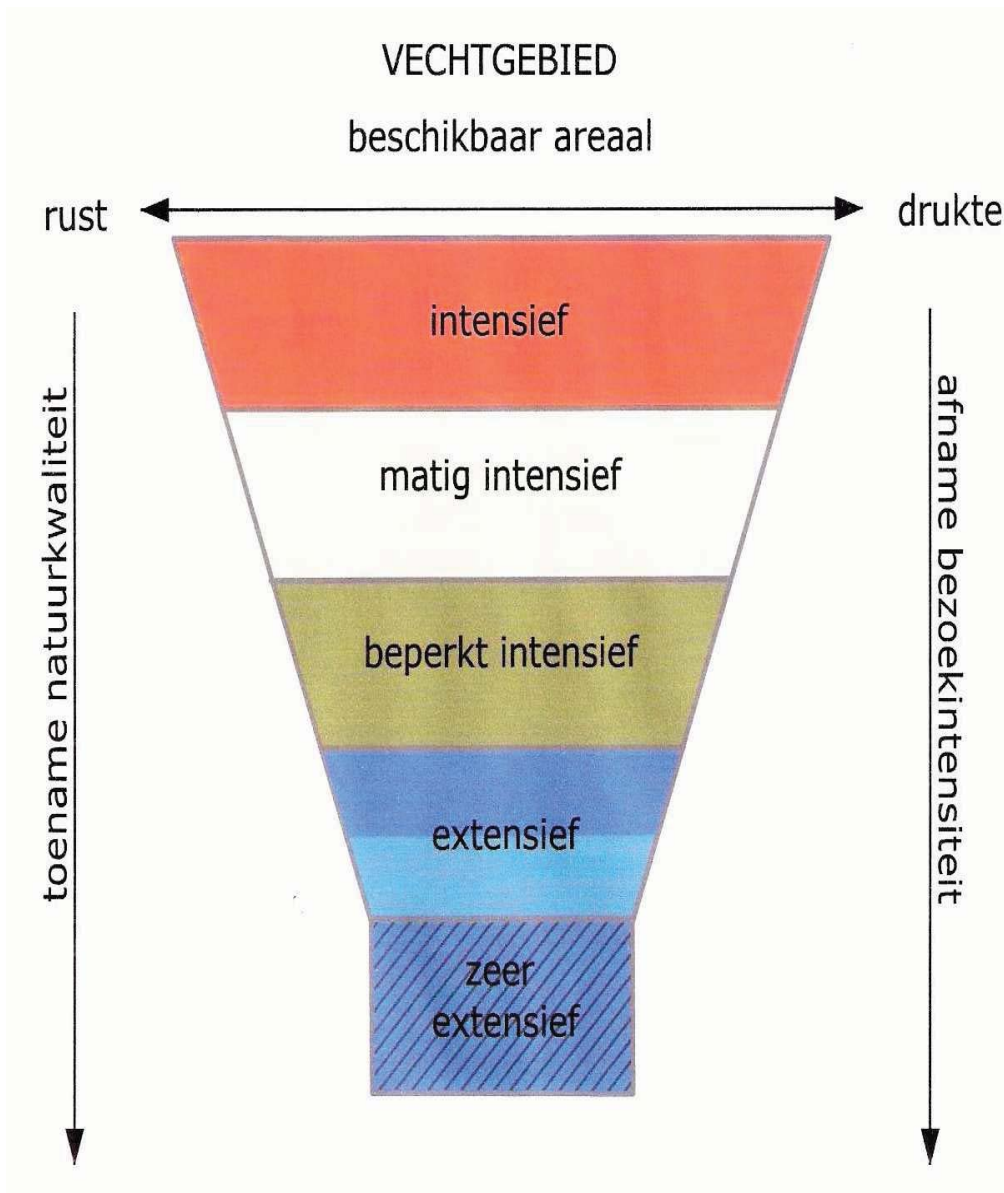
In het kader van Natura 2000 Vecht en Beneden Regge wordt aandacht besteed aan de belangrijkste knelpunten: verminderen van stikstofdepositie, herstel rivierdynamiek en oplossen van verdroging van natuurgebieden en tegengaan van vermessing.

Overigens hechten we meer waarde aan het herstel van diverse ecologische systemen zoals de rivierdynamiek, kwelwatersystemen, extensieve landbouwmethoden die de kans op behoud of terugkeer van typische Vechtflora en -fauna bevorderen dan op het kunstmatig in standhouden van zeldzame soorten op zich.

3. *Kansenkaart voor natuur en recreatie*

Op de kaart bij deze visie op hoofdlijnen is de verdeling van rust en drukte in het Vechtdal geschetst. Wanneer we het gehele Vechtgebied overzien dan kan de ruimtelijke vertaling van drukte en rust ook in een schematisch model worden weergegeven. De kleuren in het schema corresponderen met de kaart.

De *rust* is in het model links aangegeven. Deze natuurkwaliteit neemt van boven naar beneden toe. De *drukke* is in het model rechts aangegeven. De bezoekenintensiteit neemt van boven naar beneden af. De kleuren corresponderen met de legenda en de kaart.

De *drukke* concentreert zich vooral in de stedelijke gebieden en in de dorpen. In het toeristenseizoen neemt de drukte ook op campings en bungalowparken toe. Deze “drukte gebieden” zijn op de kaart in *roodbruine kleur* aangegeven en worden intensief door mensen gebruikt.

In een groot deel van het overige Vechtgebied is voldoende ruimte voor *intensief gebruik*. Hier zijn mogelijkheden voor nieuwvestiging en uitbreiding van recreatiebedrijven, die ook feitelijke ruimte vragen. Op de kaart zijn deze gebieden in *lichtgroene kleur* aangegeven met legenda *intensief gebruik*.

In een beperkt deel van het Vechtgebied dat vooral bestaat uit ecologische hoofdstructuur (EHS) en Natura 2000-gebied, is het recreatieve bezoek gezien de hoge natuurwaarden *beperkt intensief*, dan wel *extensief* op de kaart in *donkergroen* en *blauw* aangegeven.

In het *blauwe* deel van het Vechtdal worden de bezoekers geleid naar een aantal (te ontwikkelen) concentratiepunten, die met een * op de kaart worden aangeduid. Op deze sterlocaties wordt informatie gegeven over de natuurlijke en landschappelijke kwaliteiten van het gebied. Bovendien is hier informatie beschikbaar over de routestructuren die beschikbaar zijn om dit gebied verder te verkennen (wandel-, fiets-, rolstoel-, scootmobiel-, ruiters- en mountainbikeroutes). Deze concentratiepunten zijn deels al aanwezig, zoals het natuuractiviteitencentrum De Koppel in Hardenberg en het Natuurinformatiecentrum NICO in Ommen. Bovendien doen wij voorstellen om een paar strategisch gekozen nieuwe concentratiepunten nabij bestaande kernen te ontwikkelen. Hier komt de nadruk eveneens op (deels nieuwe) vormen van natuurinformatie en natuurbeleving te liggen.

In het *gearceerde* deel van het rivierdal, dat in feite al voor een belangrijk deel bestaand natuurgebied is, is het recreatieve gebruik *zeer extensief*. Dit deel beperkt zich tot de *gearceerde delen* met een *donkerblauwe kleur* en enkele kleine in *donkergroene kleur* aangegeven delen op de kaart. Zeer extensief betekent in deze visie in feite dat de natuurlijke ontwikkeling prioritair is en de beleving daarvan alleen kan indien dit niet ten koste gaat van de (te ontwikkelen) natuurwaarden. Wij bepleiten een zorgvuldige inpassing van activiteiten met het oog op broed- en doortrekseizoen van vogels. Het zoeken naar verantwoorde mogelijkheden in deze natuurgebieden voor beleving, door middel van excursies, ontdekkingstochten, uitkijkposten e.d., vraagt lokale kennis en maatwerk.

Wanneer we het trechtermodel uit hoofdstuk 3 zien als de totale beschikbare ruimte in het Vechtgebied, dan zien we op de kaart, dat een groot deel van het gebied ruime kansen biedt voor vestiging van nieuwe op recreatie gerichte bedrijven of voor uitbreiding van bestaande bedrijven.

Slechts een gering areaal van het gebied, dat in het ruimtelijke beleid is gereserveerd voor de ecologische hoofdstructuur (EHS) en Natura 2000-gebieden, kan alleen voor extensieve of zeer extensieve vormen van recreatief medegebruik worden benut.

Het gepresenteerde trechtermodel geeft in één oogopslag een goed beeld van de door ons bepleitte verdeling van rust en drukte in het Vechtgebied. In het volgende hoofdstuk werken we dit model op hoofdlijnen verder uit.

4. Kansen voor natuur en recreatie

Het Vechtgebied heeft van oudsher voor veel Nederlanders een associatie met natuur en recreatie. Hardenberg en vooral Ommen, en in mindere mate ook Dalfsen en Zwolle, danken hun bekendheid voor het grootste deel aan de grote aaneengesloten bos- en natuurgebieden, landgoederen, landschappelijke variatie en cultuurhistorische parken, tuinen en gebouwen.

Bij de promotie van het Vechtdal door de gezamenlijke VVV's wordt de laatste tijd naar ons gevoel terecht meer de nadruk gelegd op de meer streekeigen kenmerken van het gebied. Hiermee kan het Vechtgebied zich ook onderscheiden van andere streken in Nederland. De landschapskenmerken en de daarbij behorende relatieve rust en ruimte die het gebied uitstraalt, komen daarbij prominent in beeld. Het vraagt een goed doordacht beleid om die kenmerken te behouden en de vermarkting van het gebied toch te verbeteren.

In de door ons opgestelde zonering van rust en drukte is een vertaling gemaakt van deze twee hoofduitgangspunten. Ontwikkelen van enerzijds nieuwe kansen op goed ontsloten plekken die aansluiten bij bestaande sterke locaties. Dus bundelen van drukte. Anderzijds koesteren van de streekeigen kenmerkende kwaliteiten op het gebied van natuur, landschap, cultuurhistorie, die nu al centraal staan in de gebiedspromotie. Dus koesteren van ruimte met een natuurlijk karakter en de bestaande rust.

Waar liggen naar onze overtuiging de kansen...?

... in en nabij de steden aan de rivier

Wij gaan er vanuit dat de realisering van een stromende half natuurlijke laagland rivier grote kansen biedt. Zo'n levende rivier geeft de bestaande kernen die langs de rivier liggen de mogelijkheid die rivier naar binnen te halen. De rivier geeft mogelijkheden die andere kernen in Nederland niet of in veel mindere mate hebben, want stromend water zonder dominante beroepsvaart blijft schaars in Nederland. De gebieden die zich bij uitstek hiervoor lenen zijn op de kaart aangegeven in een bruinrode kleur en als intensief te gebruiken gebieden aangeduid.

De kernen kunnen een belangrijker rol vervullen in de opvang van veel meer dagrecreanten als de mogelijkheden aan de rivier bij de kernen of daar direct aan grenzende gebiedsdelen meer worden benut.

In de gemeente *Hardenberg* heeft men al goede pogingen gedaan om die kansen beter te benutten. Terrassen aan het water waar aan en op die levende rivier van alles kan gebeuren zijn aantrekkelijke pleisterplaatsen voor bezoekers. Festivals waarbij de rivier de uitdagende factor vormt kunnen iets toevoegen aan het bestaande spectrum van activiteiten. Het natuuractiviteitencentrum De Koppel kan het logische uitgangspunt vormen voor de meer natuurlijke componenten.

Rust ...

en drukte aan de Vecht bij stad Hardenberg

In *Ommen* en *Dalfsen* liggen er direct aan de kernen grenzende delen van het rivierdal die grote mogelijkheden bieden.

Direct aan de bestaande N34 en op zeer korte afstand van de N48 dus zeer goed ontsloten, ligt in *Ommen* een relatief groot uiterwaardgebied met voor de landbouw uitsluitend veldkavels op afstand en voor de natuur een belangrijk deel beperkte natuurwaarden. Dit gebied leent zich goed voor recreatieve ontwikkelingen die ook goed geënt kunnen worden op de eerder genoemde half natuurlijke laaglandrivier. Met behulp van goed doordachte inrichting kan het waterbergendvermogen bij hoogwater in dit gebied vergroot worden. Tegelijkertijd kan die inrichting er toe leiden dat een deel van het gebied niet meer overstroomt. Hierdoor ontstaat ook een deel grenzend aan de directe ontsluitende wegen, waar geconcentreerde en in aansluiting op bestaande bebouwing (*De Dante*) publiek kan worden opgevangen.

Het gebied ligt te wachten op ontwikkeling van een nieuw dagrecreatief aantrekkelijk belevingspark waarbij het stromende water van de rivier een uitdagend en avontuurlijk karakter creëert. In *Ommen* kan dan wellicht in relatie met dit belevingspark ook een stuk informatie worden ingebouwd over de natuurlijke aspecten van het rivierdal. Een dergelijk belevingspark zal veel meer mensen kunnen aantrekken en ook daadwerkelijk informatie kunnen meegeven dan het toch wat statische bestaande *NICO*.

Een dergelijk park kan de centrumfuncties in *Ommen* versterken, nieuwe bezoekers aanlokken voor de al bestaande campings en bungalowparken, maar voegt zeker iets toe aan het reeds bestaande spectrum. *Ommen* zou op dat punt het komplan nog eens goed tegen het licht kunnen houden om te bekijken of er niet meer met dit gegeven kan worden gedaan.

Ommen aan de Vecht

In *Zwolle* is onlangs een deel van de Vechtuiterwaarden nabij de bebouwde kom als wandel- en struingebied ingericht. Een vorm van “natuur in de stad”, die de stedeling jong en oud, dichterbij de natuur brengt. Een robuustere aanpak in de vorm van uitzichtpunten, informatievoorzieningen e.d. zou hier nader onderzocht moeten worden.

... in de open gebieden

In grote delen van het Vechtgebied - op de kaart in licht groene kleur aangegeven – zijn op basis van de natuurwaarden, mogelijkheden voor (matig) intensief recreatief gebruik. Dat kunnen zowel bestaande als nieuw te ontwikkelen recreatieve voorzieningen zijn. Het voorbeeldproject dat nu ten zuiden van de Vecht in Ommen loopt met alle belangrijke eigenaren in het gebied, kan daarbij goede inspiratie bieden.

Dergelijke nieuwe ontwikkelingen geven een nieuwe gebruiksimpuls aan het al bestaande netwerk van fiets- en wandelroutes die het gehele gebied al op de wat traditionele manieren goed beleefbaar maken. Routestelsels en de bestaande knooppunten daarin kunnen gewoon blijven bestaan en worden verbeterd.

Verbeteringen zijn vooral gewenst en veelal ook mogelijk bij, dan wel in relatie tot, bestaande rivierkruisingen van fiets- en wandelroutes. Denk daarbij aan alle vier bestaande stuwen en eventuele op zorgvuldig gekozen plaatsen nieuwe te realiseren overgangen.

Op deze wijze ontstaat concentratie van bezoekers en belevers in en nabij de goed bereikbare kernen waarmee het voorzieningenniveau voor de eigen bewoners ondersteund en versterkt kan worden. Gezellige drukte waar geld verdiend kan worden. Deze gebieden zijn op de kaart met een roodbruine kleur aangegeven met legenda intensief gebruik.

... bij de natuurparels

Aan de andere kant blijven er ook stukken bestaande natuur en nieuw te ontwikkelen natuur, waarin de mens als belever en genietter niet al te dominant aanwezig kan zijn omdat de natuurwaarden dat niet verdragen. Al te veel bezoek op de verkeerde momenten kan die waarden laten verdwijnen of in nieuwe natuurontwikkelingsprojecten niet tot ontwikkeling laten komen. Deze gebieden zijn op de kaart in blauwe kleur – al dan niet gearceerd – aangegeven.

Tussen deze twee “uitersten” is een bont palet mogelijk van overgangen van rust naar drukte en omgekeerd. Iedere bewoner en bezoeker kan op zijn/haar eigen wijze die plekken vinden waar hij/zij op dat moment wil verblijven.

Wij hebben verschillende ontwikkelingsmogelijkheden en gemotiveerd de kansen voor een duurzaam samengaan van deze behoeften geschetst. Een schets op hoofdlijnen.

Willen we met z’n allen de kwaliteiten ontwikkelen en duurzaam behouden en exploiteren, dan zullen we bij de verdere uitwerking van deze hoofdlijnen onze kennis op dit terrein moeten inzetten. De lokale milieugroepen zijn bereid zich daarvoor in te zetten en willen hun (lokale) kennis inzetten om deze idealen te bereiken.

Kansen bij de steden aan de rivier (1)

Kansen bij de steden aan de rivier (2)

Vormen van voorlichting- en educatiecentra

Kansen in de open gebieden

Kansen bij de sterlokaties (*)

Kansen in de bos en natuurgebieden

Kansen bij de natuurparels

Dankwoord

Wij willen Ans Naber en Jan van Kamer (Groen Overleg Platform De Koppel te Hardenberg), Theo van Vliet (Initiatiefgroep IJssel- Vechtdelta te Dalfsen-Zwolle), Evert Ruiters (KNNV afdeling Zwolle), Ruud Jonker (Staatsbosbeheer), Betty van Leeuwen en Wolter Smidt (Vrienden van Dalfsen) hartelijk danken voor hun constructieve houding en kritische commentaar bij het tot stand komen van deze visie. Dankzij hun medewerking is deze visie tot stand gekomen.

Ruud Jonker willen wij extra danken voor zijn bijdrage aan hoofdstuk 2.

Onze dank gaat ook uit naar Johan Poffers, voor het beschikbaar stellen van zijn foto's. (foto omslag, foto midden blz.3, foto blz.7 en foto rechtsboven blz.13).

Hein Kuijper en Leo Oudejans
(Vereniging Natuur en Milieu De Vechtstreek)

De Vecht is honderden jaren een belangrijke handelsader geweest. Vooral het vervoer van het Bentheimer zandsteen via de Hanzesteden langs Vecht en IJssel naar “de Hallander”, heeft er toe bijgedragen dat de Vechtsteden zich konden ontwikkelen. De steden waren qua ontwikkeling naar de Vecht gericht. Een belangrijk deel van de handel vond immers op en rond de Vecht plaats. Toen de handelsfunctie verdween en de Vecht rond negentienhonderd werd genormaliseerd en van stuwen werd voorzien, was scheepvaart niet meer mogelijk stroomopwaarts van Ommen. Toen het handelsverkeer niet meer over water plaatsvond en vervoer over de weg zich meer manifesteerde, veranderde ook de stedelijke ontwikkeling. Opvallend is dat de stadsontwikkeling zich afkeerde van de Vecht. Met de groei van de bevolking en de toenemende bedrijvigheid en welvaart, breidden de Vechtsteden zich de afgelopen decennia grootschalig uit met de rug naar de Vecht.

De laatste jaren is een trend waarneembaar dat kwaliteit van wonen in het groen en aan het water hoog gewaardeerd wordt. Deze marktvaart resulteert erin dat nieuwe stedelijke ontwikkelingen zich ook weer richting Vecht richten. Een goed voorbeeld is Hardenberg waar een kwaliteitsverbetering van het stadsfront heeft plaatsgevonden. Het resultaat: nieuwe woningbouw met uitzicht over de Vecht, en natuur in de stad in de vorm van veel natuurruiterwaarden. In Zwolle is in de Vechtuiterwaarden struinnatuur ontwikkeld nabij een stadswijk. In Ommen zijn kansen voor dergelijke ontwikkelingen in combinatie met de centrumvisie ten westen van de Vechtbrug.

Het Overijssels Vechtdal ontleent zijn naam aan de rivier de Vecht, die met zijn slingerende loop, vaak wat verborgen door het landschap stroomt. Aan de rivier de Vecht liggen de plaatsen Gramsbergen, Hardenberg, Ommen, Dalfsen en Zwolle. Een groot aantal vaak eeuwenoude buurtschappen als Rheeze, Diffelen, Junne, Arriën hebben een karakteristieke zichtbare band met het verleden.

Door zijn grote variatie in bos- en natuurgebieden, afgewisseld door akkers en weilanden en historisch waardevolle bebouwing, is het gebied aantrekkelijk voor bewoners en recreanten, en voor flora en fauna.

In het oostelijk deel vanaf Duitse grens tot Hardenberg wordt het rivierdal begrensd door dijken. Het Vechtdal heeft daar een open karakter dat wordt afgewisseld met voormalige Vechtmeanders, bosjes en houtsingels (Holthone). Aan weerszijden van het rivierdal bevindt zich een relatief open landbouwgebied, waarin de esdorpen Holthone en Ane, door het voorkomen van bosjes en singels, een kleinschalig en besloten karakter vormen en daardoor landschappelijk een hoge belevingswaarde hebben. In het traject De Haandrik-Gramsbergen heeft de rivier zich diep ingesneden in zijn eigen profiel en ligt relatief diep ingeklemd tussen de dijken.

Opvallende landschapselementen in dit open gebied van Duitse grens tot Hardenberg zijn, de Vecht en het rustige rivierdal, het bosgebied Het Engelsche Bos, het broekbos Veentje in de Meene en een droog eikenbos bij Gramsbergen.

Vooraf in de rustige delen van het Vechtdal (Duitse grens-Haandrik, ten zuiden van Gramsbergen en Loozensche Linie en ten noorden Hardenberg), zijn tijdens doortrek en in de overwinteringsperiode steltlopers (o.a. grutto, wulp, witgatje, oeverloper) en watervogels (zomertaling, wintertaling, krakeend, dodaars) de belangrijkste soorten. Deze doortrek-, slaap- en overwinteringplekken liggen vooral in de rustige delen van het Vechtdal.

In het middengebied tussen Hardenberg en Dalfsen worden de grote bos- en natuurgebieden (o.a. Boswachterij Hardenberg, Junne, Ommen) afgewisseld door kleinschalige landschappen, waarin de esdorpen Rheeze, Diffelen, Oud Bergentheim, Beerze, Stegeren, Junne, Arriën, Varsen en Hessum markante bewoningsvormen zijn.

De stuwwallen Besthmener-, Archemer- en Lemelerberg begroeid met bos en heide, vormen door hun hoogteverschillen een schril contrast met het lager gelegen rivierdal.

De vele landgoederen (o.a. Junne, Eerde, Vilsteren, Rechteren) met statige kastelen (o.a. Rechteren en Eerde) en fraaie buitenhuizen (o.a. Vilsteren, 't Laar, Hessum, Mataram, De Horte) geven het gebied ten zuiden van de Vecht een parkachtig besloten en kleinschalig karakter. Het is een landschappelijk fraai gebied met een grote belevingswaarde. Deze kwaliteiten worden hier nog verder versterkt doordat in dit gedeelte de Regge in het Vechtdal uitmondt. Dit Reggedal heeft landschappelijk gezien in de benedenloop vergelijkbare kwaliteiten.

Gezien de zeer gevarieerde landschappelijke opbouw van het gebied komen een groot aantal diersoorten voor. Naast beschermde zoogdieren als das, steenmarter, boomarter en vele vleermuissoorten, is het gebied voor veel soorten broedvogels van belang. De meest kwetsbare vogelsoorten (o.a. raaf, slobbeend, dodaars, kwartel) komen in rustige gebieden voor. Tijdens doortrek en overwintering zijn vooral deze rustige delen in het Vechtdal bij Rheeze, Diffelen, Mariëenberg, Stegeren, Beerze, Junne-Ommen voor steltlopers (bosruiter, witgatje, oeverloper, groenpootruiter, zwarte ruiter) en watervogels (o.a. wintertaling,

zomertaling, brilduiker, kuifeend, tafeleend) in trek. De grote bosgebieden zijn van belang voor bijzondere soorten als raaf en havik. In de meer open rivierduin- en jeneverbesstruwelen vinden we bedreigde soorten als nachtzwaluw, klapekster en grauwe klauwier.

Nabij Zwolle heeft het rivierdal een relatief open karakter, dat wordt afgewisseld met talrijke kolken, hooi- en weilanden en broekbosjes. Meer oostelijk liggen een aantal oude Vechtarmen met oeverbegroeiing. Het is een fraai en goed voorbeeld van een Nederlands rivierenlandschap.

Kenmerkende broedvogels zijn o.a. fuut, slobeend, wulp, tureluur, watersnip, kleine karekiet en rietzanger. Door de betrekkelijke rust in het gebied vinden vele doortrekkende en pleisterende eendensoorten en koeten, steltlopers als grutto, watersnip, oeverloper en kievit, in de Vecht, Vechtmeanders en kolken een slaapplek of verzamelplek. Deze doortrek-, slaap- en overwinteringplekken liggen vooral in de rustige delen van het Vechtdal (Zwolse uiterwaarden, ten oosten van de spoorlijn en ten zuidwesten van Dalfsen).

Bijlage 3 Natuurkwaliteiten en rust

Algemeen

De natuurwaarden in het Vechtgebied zijn van een groot aantal factoren/milieuomstandigheden afhankelijk. De bodemsamenstelling en opbouw, de aanwezigheid en de kwaliteit van oppervlaktewater en grondwater en het al dan niet optreden van kwelwater. Deze fysische omstandigheden zijn in het dal van de Overijsselse Vecht in zeer gedifferentieerde mate aanwezig of te herstellen.

Het beleid (EHS, Natura 2000) is in belangrijke delen van dit gebied er op gericht deze kwaliteiten te handhaven en waar mogelijk te verruimen en te verbeteren.

De mate waarin dat gerealiseerd kan worden is niet alleen afhankelijk van de genoemde geofysische omstandigheden. Er is een belangrijke factor voor de mate waarin deze doelstellingen ook feitelijk kunnen worden gerealiseerd. Dat heeft te maken met de aanwezigheid van mensen in het terrein. Deze belangrijke factor valt gedeeltelijk samen met een ander uitgangspunt van het geformuleerde beleid: *“maak het Vechtdal toegankelijker en verbeter de belevingsmogelijkheden”*. Of *organiseer “de bezoekersstromen”*, volgens één van de bestuurlijke statements van Ruimte voor de Vecht.

Algemeen wordt onderkend dat voor een groot aantal soorten vogels de dichtheid aan foeragerende of broedende vogels afneemt in de buurt van wegen en paden. De mate van verstoring wordt mede bepaald door de mate waarin het betreffende broed- of foerageergebied is opengesteld. Indien een dergelijk gebied geheel is opengesteld is de verstoring die kan optreden veel groter dan in geval een deel van het gebied niet is opengesteld. Zeker indien dergelijke delen een geschikt alternatief bieden om voedsel te zoeken dan wel te rusten. Voor bijna alle voor verstoringgevoelige soorten, is de beschikbaarheid van niet verstoorde alternatieve mogelijkheden gewoon noodzaak.

Het samengaan van de verbetering van de recreatieve belevingsmogelijkheden en van het behoud en de ontwikkeling van natuurwaarden, vraagt om een goede analyse van de mogelijkheden en de grenzen. Voor welke natuur geldt dat? Het is van toepassing op:

- vogels: broedvogels, trekvogels en gemeenschappelijke slaapplaatsen
- zoogdieren: o.a. das, boomarter, rust en uitwisselingszones
- vegetatie

In het kort wordt ingegaan op wat is verstoring en welke effecten heeft dat op de fauna en de flora. Vervolgens zal aan de hand van een aantal voorbeelden een en ander verder worden toegelicht.

Verstoring

Wat is verstoring eigenlijk? Onder het begrip verstoring vallen alle reacties van gedragsmatige of fysiologische aard ten gevolge van de aanwezigheid van mensen op dieren en planten. Dat kan invloed hebben op:

- de feitelijke aanwezigheid van dieren of het moeten vluchten.
- mogelijkheden voor opname van voedsel en bij meer beweging door heen en weer vliegen of lopen, het verbruik van meer energie en dus ook een grotere voedselbehoefte.
- de verblijftijden van vogels in het terrein en het percentage verstoorde vogels
- dichtheden van foeragerende, pleisterende of broedende vogels.
- uitkomstsucces van legsel of het aantal jongen dat met succes groot wordt.
- de soortenrijkdom van het gebied.

In het algemeen kan worden aangegeven dat hoe langer de menselijke activiteit duurt, hoe groter de gevolgen van de veroorzaakte verstoring zijn. Hetzelfde geldt voor de frequentie van de verstoring. Dus hoe vaker de verstoring optreedt hoe ernstiger de gevolgen.

Aan deze algemene uitgangspunten moet worden toegevoegd dat gewenning vrijwel steeds in zekere mate optreedt. Deze gewenning treedt echter alleen dan op als het een vast patroon betreft. Bij recreatie is dat veelal niet het geval. Betreding treedt bij mooi weer ineens gedurende de gehele dag op, terwijl er de vorige dagen bijna geen mens kwam. Fietsers blijven in het algemeen gewoon doorfietsen en als het terrein er niet toe uitnodigt houden ze dat gedrag ook wel aan. Maar als er iets te zien is, of het is mooi weer, dan stappen fietsers ineens wel af en dan kan de verstorenende invloed van een fietspad weer heel groot zijn.

Verstoring bij vogels (broedvogels, trekvogels en gemeenschappelijke slaappleatsen)

Vrijwel ieder wild dier vlucht bij zichtbare benadering door mensen. Vogels vliegen weg, reeën trekken zich terug in het bos of in andere opgaande vegetaties. Zij onderbreken daardoor voor kortere of langere tijd hun natuurlijke gedrag. Op zichzelf hoeft dat helemaal niet zo erg te zijn. Anders wordt het indien de verstoring zo vaak optreedt dat het niet meer lukt om voldoende voedsel te vergaren, al dan niet om ook nog een nest met jongen van voedsel te voorzien, dan wel een broedsel met eieren of jongen warm te houden.

De ernst van de verstoring kan dus in belangrijke mate variëren. Sommige soorten zijn gevoeliger voor verstoring dan anderen. Ook de gevoeligheid voor verstoring verschilt per seizoen. Het type landschap heeft ook grote invloed op de zichtbaarheid. Zo is de zichtbaarheid van mensen in open landschapstypen veel groter dan in bosgebieden. In het algemeen is daaraan gekoppeld dat ook de verstoringgevoeligheid in open landschapstypen groter.

Neveneffecten kunnen eveneens een grote rol spelen in de ernst van de verstoring. Een tijdelijk verlaten nest is vele malen gevoeliger voor predatie door bij voorbeeld kraaien of gaaien, dan een nest waar een broedende vogel opzit.

Bij gemeenschappelijke slaappleatsen zoeken vogels bescherming bij elkaar en gaan in vaak ondiep water dicht bij elkaar de nacht doorbrengen. Dat gebeurt vaak bij steltlopers als wulpen en grutto's aan het begin van het broedseizoen en na het vliegvlug worden van de jongen aan het eind van het broedseizoen. Wulpen blijven dat in feite de gehele winterperiode doen net als eenden en ganzen. Deze slaappleatsen zijn extra gevoelig voor verstoring. Indien er ook geen rustige alternatieven zijn waar de vogels bij verstoring naar toe kunnen vliegen, dan kan het zijn dat ze op zichzelf geschikte verblijfgebieden geheel gaan mijden op grond van het feit dat er geen geschikte rustige slaappleats aanwezig is.

De verstoringsgevoeligheid verschilt per soort. Aan de hand van een tweetal voorbeelden zal dat verduidelijkt worden. Deze soorten zijn kenmerkende kwaliteitssoorten voor het Vechtdal, die gebonden zijn aan verschillende landschapstypen.

Voorbeeld 1

De **grauwe klauwier** is een zeer schaarse broedvogel van het half open landschap in het Vechtdal waarin zeer bloemrijke graslanden met de daarbij behorende rijke insectenfauna voorkomen tezamen met sleedoornstruwelen dan wel jeneverbesstruwelen. Nadere beschouwing van het voorkomen van deze soort als broedvogel leert dat deze soort alleen broedt in zeer rustige niet betreden delen van het Vechtdal.

Wanneer we bekijken hoe de storingsgevoeligheid van deze soort in de literatuur aan de hand van veldstudies wordt omschreven dan klopt dat beeld geheel.

De grauwe klauwier is een indicator voor de bijzondere natuurkwaliteiten in het landschap dat bij een laaglandrivier hoort. Wanneer wij deze soort in het Vechtdal kansen willen bieden voor een betere verspreiding, dan zullen ook rustige gebieden moeten blijven. Bezoekers kunnen met een doordachte zonering kennis maken met de natuur, waarin de voor deze soort noodzakelijke rustige biotopen voorkomen.

Voorbeeld 2

De **wulp** is een kenmerkende broedvogel in het Vechtgebied en overwintert er ook. Verspreid in het gebied zijn slaappleatsen in gebruik. Langs wegen is de dichtheid aan broedende wulpen lager. De meeste storing treedt op door wandelaars en loslopende honden.

Verstoringsafstand van foeragerende vogels is met 300 m opmerkelijk groot. Slaappleatsen van steltlopers en dus ook wulpen zijn in het algemeen erg verstoringsgevoelig. Hiervoor is een onverstoord zone van 500 m rond dergelijke slaappleatsen te handhaven. In zes verschillende kustgebieden in Engeland werd vastgesteld dat aantallen in de nabijheid van voetpaden significant lager waren. In Nederland is meerdere keren vastgesteld dat een slaappleats van wulpen na een toenemend aantal verstoringen door toeristen werd verlaten.

Verstoring bij zoogdieren

De zoogdieren die in een laaglandriviersysteem voorkomen, bestaan niet alleen uit de nu in het gebied voorkomende soorten (o.a. ree, das, steenmarter, boommarter, vos). Nog ontbrekende soorten in dit systeem zijn onder andere otter, bever en edelhert. Wij verwachten dat deze soorten binnen afzienbare termijn in het gebied aanwezig zijn. Al deze soorten zijn gevoelig voor verstoring en mede daardoor deels nachtdier. Bezoekers die deze bijzondere diersoorten in het wild willen zien, kunnen geleid worden langs de randen van de rustgebieden. Slimme uitkijkpunten en excursies onder deskundige leiding verhogen de kans op ontmoetingen met deze dieren aanzienlijk.

Verstoring van vegetatie

Vaak wordt gedacht dat waardevolle vegetaties met bijzondere planten gevoelig zijn voor verstoring (betreding). Dat blijkt in de praktijk mee te vallen. In het algemeen zijn vegetaties in het Vechtdal niet zodanig gevoelig dat hierdoor anders dan zeer lokaal schade kan optreden. Dit geldt vooral voor trilveen- en hoogveenvegetaties. Deze vegetaties zijn moeilijk toegankelijk en lijden daardoor zelden onder betreding. Via zorgvuldig gemarkeerde routes, worden deze vegetaties voldoende ontzien.

Algemeen

Door zijn uitgestrekte bos- en natuurgebieden, landgoederen met fraaie kastelen en havezaten, brinkdorpen met typische boerderijvormen, afwisseling van open naar meer kleinschalige landschappen, ruimte en rust en kwalitatief goede voorzieningenniveau, behoort het Vechtdal tot de grote natuur- en recreatiegebieden van ons land. Het gebied profileert zich als groene vakantie regio en biedt vele mogelijkheden om de natuur te beleven en te recreëren. Op jaarbasis meer dan 3 miljoen overnachtingen geboekt in deze regio. Het aantal banen in de recreatieve sector in het Vechtdal bedraagt totaal meer dan 3500, waarvan ca. 1500 parttime banen en ca. 2000 fulltime.

Uit: De Stentor, vrijdag 11 september 2009.

Goed jaar voor toerisme in het Vechtdal

VECHTDAL - Toeristen wisten het Vechtdal het afgelopen jaar goed te vinden; het aantal overnachtingen in dit gebied steeg met zo'n 13 procent naar ruim 3 miljoen.

De bestedingen in het gebied stegen van zo'n 66 naar ruim 73 miljoen. Dat blijkt uit het jaarverslag van het Regionaal Bureau voor Toerisme Vechtdal-IJsseldelta, waar onder meer Vechtdal Marketing onder valt. Het is voor het eerst sinds 2004 dat er een stijgende lijn zit in het aantal overnachtingen en bestedingen. Het afgelopen jaar werden de magenta Vechtanjer en de campagne 'Vechtdal Overijssel, alle tijd' geïntroduceerd.

Het gebied is uitermate geschikt voor de natuurgerichte recreatie. De uitgestrekte bos en natuurgebieden met de vele wandel-, fiets- en ruitersporen, mountainbike- en lange afstandsroutes en struinnatuur bieden vele mogelijkheden om het gebied te verkennen. Onderdeel van deze uitgebreide routestructuren vormen enkele lange afstandswandelroutes, waaronder het bekende en veel belopen Pieterpad. Het traject Hardenberg-Ommen richting Nijverdal wordt vaak genoemd als een van het mooiste gedeelte van dit pad.

De Vecht is voor kleinere motorboten bevaarbaar van Zwolle tot Ommen en de gehele loop biedt mogelijkheden voor de kleine recreatievaart. (kano's, zompen en roeiboten). Onder vissers is de rivier (inter)nationaal bekend door het voorkomen van vele vissoorten en aantrekkelijke visstekken.

Informatie over de streek wordt ruimschoots gegeven in de plaatselijke VVV's. Gerichte informatie over bos- en natuurbeheer is te vinden in de natuurinformatiecentra De Koppel (Hardenberg), het NICO in de Besthmenermolen (Ommen) en het Historisch Cultureel Info Centrum Vechtdal te Gramsbergen

De grote afwisseling in bos en natuur, open en kleinschalige landschappen, cultuurhistorie en gastvrijheid bieden het Vechtdal een zeer gevarieerd toeristisch-recreatief product. Vooral voor de rust en ruimte zoekende recreant zijn er vele mogelijkheden om zowel voor een kort als lang verblijf van het Vechtgebied te genieten.

Al struinend door bos en heide kunnen de mooiste plekjes worden ontdekt. Een ontdekkingstocht per fiets langs de karakteristieke brink- en esdorpjes, met houtsingels omzoomde akkers, bloemrijke wei- en hooilanden, landgoederen met statige kastelen en buitenhuizen, is een belevenis. Een echt avontuur is de Vecht verkennen per kano.

Het Vechtdalwandelpad en het Lange Afstand wandelpad doorkruisen het gehele gebied. Een tocht via deze paden geeft een goede indruk van de hoge landschappelijke en natuurwaarden van het Vechtdal en zijn bij de echte lange afstandswandelaars erg populair.

Vanaf Duitse grens tot monding in het Zwarte Water bij Zwolle heeft ieder deelgebied nabij de Vechtstadjes zijn eigen bekoring.

Omgeving Gramsbergen

Met zijn smalle authentieke straatjes, gerestaureerde panden, fraaie kerk en oude stadspoort is de historische kern van Gramsbergen een bezoek waard.

Het deelgebied heeft een relatief open karakter waar fiets- en wandelroutes door agrarisch gebied naar het landgoed De Grootte Scheere, de buurtschap Holthone - verscholen in een lommerrijke omgeving van bosjes, houtsingels – of naar het Vechtdal met zijn riviermeanders leiden.

Het deelgebied is landschappelijk fraai en heeft een hoge belevingswaarde.

Omgeving Hardenberg

De stad Hardenberg - met haar modern winkelcentrum - ligt pal aan de natuuruitwaarden van de Vecht. Vanuit de jachthaven kan met kano's of zompen de rivier verder worden verkend. Natuuractiviteitencentrum De Koppel geeft voorlichting en informatie gericht op natuurbeleving in het gebied.

In de brinkdorpen Rheeze en Diffelen liggen nog typische en fraaie Saksische boerderijen in een kleinschalig landschap met akkers, bosjes, houtsingels en natuurgebieden. Het gebied is landschappelijk en cultuurhistorisch waardevol.

Uitgestrekte bos- en natuurgebieden (boswachterij Hardenberg, Vechtreservaten), zwemgelegenheid (natuur- en recreatieplas De Oldemijer) en de vele mogelijkheden om te wandelen, fietsen, mountainbiken, paardrijden, zwemmen en kleine watersport op de Vecht), hebben er toe bijgedragen dat de dag- en verblijfsrecreatie recreatie zich goed heeft ontwikkeld.

Concentraties van verblijfsrecreatie bevinden zich vooral langs de Grote Beltenweg op de rand van het Vechtdal). Het recreatieve aanbod in dit deelgebied is zeer gevarieerd en gericht op verschillende doelgroepen.

Omgeving Ommen

Het Hanzestadje Ommen met haar 5 molens ligt pal aan de Vecht. De omgeving is rijk aan natuurschoon en door het rijk gevarieerde recreatieve aanbod is het één van de belangrijkste toeristengemeente van ons land. De uitgestrekte bos- en natuurgebieden van Staatsbosbeheer, Overijssels Landschap, Natuurmonumenten, samen met enkele grote particuliere landgoederen (Vilsteren, Junne, Archem), zijn goed ontsloten met gemarkeerde fiets-, ruiters- en wandelpaden. De Archemerberg, Lemelerberg en Besthemerberg met de uitgestrekte heidevelden en jeneverbessstruwelen, vormen als “bergen” een schril contrast met de lager gelegen rivierdalen van Vecht en Regge. Deze rivieren slingeren door de reliëfrijke rivierdalen, waar rivierduinen met oude meanders een bijzondere verschijning zijn. Belangrijke cultuurhistorische monumenten vormen de kastelen Eerde en Rechteren en de

landgoederen met statige buitenhuizen van Vilsteren, Hessum en Mataram. Maar ook de Saksische boerderijen in de brinkdorpjes Beerze en Vilsteren zijn een bezoek waard.

Mogelijkheden voor kleinschalige watersport (kanoën, kleine motorjachten) biedt de Vecht en de Regge. De Vecht is met kleine motorjachten bevaarbaar van Zwolle tot Ommen.

Naast VVV/ANWB biedt vooral het Natuur Informatie Centrum in de Besthmenermolen gerichte natuurinformatie

Omgeving Dalfsen

De omgeving van Dalfsen met zijn jachthaven, wordt gekenmerkt door prachtige natuur en cultuurhistorie. Het pittoreske stadje aan de Vecht is vooral bekend om zijn middeleeuws kasteel Rechteren en vele landgoederen onder andere Huis Den Berg, Huis De Horte en Huize Mataram met hun statige buitenhuizen en parkachtig landschap. Voor de recreant zijn er volop mogelijkheden om van de rust en ruimte te genieten: varen, fietsen, wandelen.

Omgeving Zwolle- Oost

De Hanzestad Zwolle met zijn vele historische panden en winkel- en uitgaanscentra biedt volop uitgaansmogelijkheden van een grote stad. Ten oosten van Zwolle tot Dalfsen is het rivierdal zeer afwisselend. Kronkelige dijkfietspaden geven een goede indruk van de weidsheid en gevarieerdheid van het Vechtdal. Hooi- en weilanden worden afgewisseld door rivierkolken, voormalige riviermeanders, bosjes en ruigten. Het geheel is landschappelijk fraai.

Ruimte voor de Vecht

Drukte en Rust

Sectorale richtinggevendende wensenkaart tbv. het programma Ruimte voor de Vecht.

opgesteld door:

Staatsbosbeheer
Groen Platform De Koppel te Hardenberg
Vereniging Natuur en Milieu De Vechtstreek te Ommen
De Vrienden van Dalfsen te Dalfsen
Initiatiefgroep IJssel Vecht te Zwolle-Dalfsen
KNNV afdeling Zwolle

aanduiding

Drukte

- intensief
- (matig) intensief
- beperkt intensief

Rust

- extensief (halfnatuurlijke laaglandrivier de Vecht)
- extensief (winterbed Regge)
- zeer extensief

Belevings-, informatie- of attractiepunt

- bestaand
- nieuw

overige aanduidingen

- Overijsselsche Vecht
- overig water
- kernen
- gemeentegrens
- provinciale weg
- rijksweg